

Internationella skogsdagen 21 mars 2018:

Träd – ett självklart inslag i den hållbara staden.

I Melbourne, Australien, drabbades stadens träd av torka 2015. För att följa upp hur träden mår kartlade de som ansvarade för skötseln alla trädindivider. Varje träd fick en position och ett nummer och även en e-postadress¹. Tanken var att stadens medborgare kunna skicka ett meddelande till stadens förvaltning om de upptäckte något tecken på att träden mår illa. Istället kom det in brev till träden. Rena rama kärleksförklaringar till trädet som skänkte skugga, som alltid mötte en med samma lugna budskap när man stressade till tunnelbanan, eller skickade en vänlig tanke om att "du har någon som tänker på dig även om du inte har så många trädkompisar nära där du står."

Skogen – från försörjning till avkoppling

Liknande erfarenheter har vi från Sverige där Malmö stads alla träd finns presenterade såväl i en app i telefonen som i en bok. Om än kärleksförklaringarna inte har kommit än, märks ett engagemang för träden i appen. Varför betyder träden så mycket? När började det?

Historiskt sett har träden och skogen mest setts som försörjare. Det är där vi funnit virke och bränsle, bytesdjur, mat att samla och senare bete till djuren. I och med den industriella revolutionen ökade behovet av bränsle till industrin, inte minst järnframställningen slukade ved och kol. Den industriella revolutionen medförde även en inledning av den urbanisering som rått och till viss del fortsätter idag.

När människan flyttade från skogen in till staden började skogen och träden betyda någonting annat². Det var kulissen i miljöer där stadsbon kunde återhämta sig från stress och påfrestningar som uppstår av höga luftföroreningar och buller. Friluftslivet började växa fram och behovet av att skydda skog och natur för stadsbon att besöka sågs viktigt inom samhällsplanering allt eftersom urbaniseringen tilltog under 1900-talet³. 2050 kommer 75% av jordens människor att bo i en stad enligt Naturvårdsverket. Hur vi bygger städer blir nyckeln till hur vi ska kunna möta den utmaningen.

Träd och skog är bra för hälsan

Det som människor visste då finns det nu ett vetenskapligt stöd för. I Danmark gjordes⁴ en studie av BMI inom olika bostadsområden och ett antal variabler lades in i modellen. Den variabel som förklarade BMI bäst var närhet till gröna miljöer från hemmet. Det var inte kopplat till antalet besök utan snarare till att de gröna miljöerna medförde en annan struktur i grannskapet som fick människor att välja nyttigare sätt att färdas.

Den internationella skogsdagen

FN:s generalförsamling förklarade 2012 den 21:a mars till "Den internationella skogsdagen". Denna dag avser att fira och skapa uppmärksamhet för vikten av alla typer av skogar. Länder uppmanas att ta lokala, nationella och internationella initiativ gällande skogar och träd, som t.ex. trädplaneringskampanjer. 2018 är temat för den internationella skogsdagen "Skogar och hållbara städer".

¹ <http://melbourneurbanforestvisual.com.au/>

² Selander S.1953. Träden och människorna. Ur: Arnborg, T & Hustich, I. (Eds.) Våra träd. Svenska skogsvårdföreningen, Stockholm.

³ Sandell K. 2008. *Friluftshistoria : från "härdande friluftsliv" till ekoturism och miljöpedagogik: teman i det svenska friluftslivets historia*. Carlsson förlag.

⁴ Sick Nielsen T, Bruun Hansen K. *Do green areas affect health? Results from a Danish survey on the use of green areas and health indicators*. Health & Place 2007;13(4)

I Holland har man kunnat visa att upplevelsen av stress är signifikant mindre negativ för människor med en stor andel gröna områden inom tre kilometer från hemmet⁵. I England såg man att skillnaden i folkhälsa blev mindre beroende av socioekonomisk status när tillgången till gröna områden ökade⁶. I USA, liksom i flera andra länder, har man visat att tillgång till träd runt skolan i en bullrig stad minskar symtomen hos barn med diagnoser inom autismspektrat och ger dem möjlighet att fungera bättre⁷. Kort sagt har skogar och träd i staden har en stor positiv påverkan på de människor som bor där.

WHO:s rapport⁸ som beskriver folkhälsa för städer genom tillgång till gröna miljöer utgår i sina rekommendationer från den vetenskapliga grund som finns att stå på. Den pekar också på trädens förmåga att påverka stadens fysiska miljö och göra den mer hälsosam för människor.

Träd och skog gör städer motståndskraftiga mot extrema klimat

I ett föränderligt klimat blir träden och de gröna ytorna ännu viktigare element i stadsbyggnaden. Städer utgör öar av hetta jämfört med omkringliggande landskap. Skogar, parker och träd i staden är mätbart svalare än hårdgjorda ytor och hustak⁹. Såväl skuggan som förmågan att höja luftfuktigheten påverkar. Likaså har de gröna ytorna en möjlighet att ta hand om vatten och på så sätt minska effekten av häftiga skyfall. De gröna ytorna släpper igenom vatten och träd fungerar både som naturliga paraplyer och pumpar¹⁰. Att planera för gröna ytor med träd i städer är ett sätt att möta utmaningar av ett förändrat klimat.

Samverkan mellan olika kompetenser och myndigheter behövs

När det gäller skötseln av skog ser det olika ut i olika kommuner. Det har flera orsaker. Det beror dels på att olika kommuner har olika möjligheter att hålla all kompetens i sin förvaltning. Där kompetensen finns måste det också finnas möjlighet att samverka. Det krävs alltså en politisk vilja och styrning för att det ska hända något. Ett av målen för friluftspolitiken handlar just om behoven av samverkan på lokal nivå och det målet härstammar just från skillnaden mellan kommuner. Det är också flera aktörer inblandade som har kompetens och möjlighet att påverka hur skogarna sköts.

Exempel på kommuner som tar stor hänsyn till skogens betydelse för friluftsliv och rekreation vid skötsel av den egna skogen

- Linköping – hyggesfritt skogsbruk för kommunens egen skog¹¹
- Göteborg – skogspolicy som siktar på ett hyggesfritt skogsbruk på egen skog
- Vännäs – skiljer på skötsel av skog inne i tätorten och längre bort
- Umeå – detaljplanerad naturmark sköts med natur och friluftsliv i fokus

---

⁵ van den Berg, A., Maas, J., Verheij, R.A. and Groenwegen, P.P., 2010. *Green spaces as a buffer between stressful life events and health*. *Social Science & Medicine* 2010:70(8).

⁶ Mitchell, R & Popham, F (2008) *Effect of exposure to natural environment on health inequalities: an observational population study*. *Lancet* 2008; 372

⁷ Wu J. & Jackson L., 2017. *Inverse relationship between urban green space and childhood autism in California elementary school districts*. *Environmental International* 107 (2017).

⁸ Egorov A.I., et al. 2016. *Urban green spaces and health*. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2016.

⁹ Hardin, P.J. & Jensen, R.R., 2007. *The effect of urban leaf area on summertime urban surface kinetic temperatures: A Terre Haute case study*. *Urban Forestry & Urban Greening* 2007:6(2).

¹⁰ Teague A. & Kuehler E. 2016. *Give Me the Numbers - How trees and urban forest systems really affect stormwater runoff*. ForesterMagazines access via <https://foresternetwork.com/stormwater-magazine/sw-water/sw-stormwater/give-me-the-numbers/>

Är stadens träd självklara?

Är träden och skogen självklara i staden? Nej, fortfarande anser många att de är i vägen för bostäder, vägar och industrihus. Ofta ställer kommunen krav i detaljplaneringen på hur nära uppförda byggnader det får finnas träd. Eftersom tillgången till mark är begränsad planerar kommunen hus hela vägen längs det detaljplanerade området.

På så vis förvandlas naturligt skogsbeklädda strandlinjer till hårdgjorda kajer. Något som visserligen kan se arkitektoniskt rent och snyggt ut, men som kanske blir en samhällsmässig otjänst i slutänden, mot bakgrund av den kunskap vi har.

Sofia Blomquist, specialist på skogens sociala värden, Skogsstyrelsen